

Bijlage 5

Zelfsturing wordt mede bepaald door biologische factoren. Zo zullen kinderen met ADHD op dit gebied in de regel een langzamere ontwikkeling hebben.⁴ Ook de omgeving telt mee. Reageert die positief op je pogingen om je gedrag te sturen?

Leeftijd	Ontwikkeling zelfregulatie volgens Barkley ⁵
1 jaar	Remmen en vertragen van reacties op interne en externe prikkels.
2-4 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Gebeurtenissen langer in het geheugen kunnen vasthouden. • Ontwikkelen van:<ul style="list-style-type: none"> ◦ zelfbewustzijn ◦ besef van verleden (wijsheid achteraf) ◦ tijdsbesef ◦ verbeelding ◦ toekomstbesef (toekomstplanning) • Uitwisselen van berichten over de toekomst met anderen
2-4 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Remmen van emoties • Gevoelens scheiden van feiten • Ontwikkelen van sociale vaardigheden • Ontwikkelen van objectiviteit • Beheersen van emoties voor een bepaald doel • Motivatie kweken voor een bepaald doel
3-5 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Verinnerlijken van de taal • Volgen van de regels die door anderen of door zichzelf zijn opgelegd • Zelf regels maken • Regels met anderen uitwisselen • Verminderen van zelfbeheersing door gebeurtenissen van het moment • Vergroten van zelfbeheersing door toekomstbesef • Gedrag ordenen met het oog op de toekomst
6-12 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • De wereld in gedachten in stukjes delen • De stukjes opnieuw combineren tot nieuwe ideeën • Ontwikkelen van creativiteit

⁴ Jolles & Van der Donk, 2017.

⁵ Barkley, 2013.